

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

20 sierpnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Piotr Telusiewicz

SSN Kamil Zaradkiewicz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 20 sierpnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 1 czerwca 2022 r., I AGa 139/21,
w sprawie z powództwa J.D.

przeciwko Bank S.A. w W.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Rzeszowie,
pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania kasacyjnego.**

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz

(G.G.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 11 czerwca 2021 r., VI GC 137/20, Sąd Okręgowy w Rzeszowie zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowego dającego zlecenie transakcji płatniczej 122 000 z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 13 kwietnia 2017 r. tytułem zwrotu sumy nienależycie wykonanej transakcji.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację banku.

Sąd drugiej instancji ustalił, że powodowy płatnik 21 marca 2017 r. zlecił przelew 122 000 zł ze swojego rachunku bankowego na rachunek swojego kontrahenta prowadzony przez poprzednika prawnego pozwanego banku, przy czym w elektronicznym formularzu przelewu wskazał prawidłową nazwę i nieprawidłowy numer rachunku odbiorcy. Wskazany rachunek należał innego kontrahenta płatnika i był zajęty przez komornika. Płatnik i omyłkowy odbiorca zgłosili obu bankom (płatnika i odbiorcy), dodatkowo odbiorca zwrócił się do komornika o zwrócenie płatnikowi sumy przelanej bez podstawy prawnej. Bank odbiorcy zwrócił się o instrukcje do komornika, który polecił przełanie zajętej sumy na swój rachunek, co bank wykonał.

Sąd odwoławczy wskazał, że przedmiot sporu reguluje ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych (u.u.p.) oraz dyrektywa UE 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego stanowiące, że dostawca zarówno płatnika jak i odbiorcy nie ponosi odpowiedzialności za zlecenie płatnicze wykonane zgodnie z unikatowym identyfikatorem odbiorcy podanym przez płatnika, chociaż identyfikator ten okazał się nieprawidłowy. Sądy obu instancji uznały jednak, że rozstrzygając sprawę nie można pominąć, czy przelana suma rzeczywiście należy się odbiorcy. Sąd Apelacyjny uznał istnienie domniemania, że w przypadku wykonania zlecenia płatniczego zgodnie z identyfikatorem odbiorcy podanym przez płatnika zlecenie płatnicze uznaje się za wykonane na rzecz właściwego odbiorcy. Domniemanie to jednak może zostać obalone w razie wykazania oczywistego błędu płatnika i wskazania niewłaściwego identyfikatora odbiorcy, a taka sytuacja zaistniała w sprawie. Rzeczą starannie działającego banku odbiorcy jest podjęcie czynności, które pozwoliłyby na uniknięcie skutków błędu dającego zlecenie płatnicze.

Niesprawdzenie zgodności numeru rachunku odbiorcy z nazwą odbiorcy uzasadnia odpowiedzialność banku odbiorcy na podstawie art. 415 k.c.

Pozwany bank zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu drugiej instancji w całości i zarzucił naruszenie prawa materialnego:

1) art. 143 ust. 1 u.u.p. przez przyjęcie, że wykonanie zlecenia płatniczego zgodnie z unikatowym identyfikatorem stwarza tylko podważalne domniemanie, że zlecenie zostało wykonane na rzecz właściwego odbiorcy, podczas gdy przepis precyzyjnie nakazuje uznanie zlecenia za wykonane na rzecz właściwego odbiorcy;

2) art. 143 ust. 2 u.u.p. w zw. z art. 88 ust. 2 dyrektywy 2015/2366 w zw. z art. 5 k.c. przez przyjęcie, że obowiązkiem dostawcy usług płatniczych jest zwrot użytkownikowi kwoty transakcji wykonanej zgodnie z podanym przez tego użytkownika unikatowym identyfikatorem;

3) art. 415 k.c. przez przyjęcie, że zostały wykazane przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego;

4) art. 361 § 1 k.c. przez przyjęcie, że zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy zdarzeniem wywołującym szkodę a szkodą;

5) art. 6 w zw. z art. 415 k.c. przez obarczenie pozwanego konsekwencjami niewykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej przez powoda.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na podstawie art. 143 ust. 1 u.u.p. bank prowadzący rachunek bankowy zlecającego przelew (płatnika) jest zobowiązany do przekazania środków pieniężnych ze zlecenia płatniczego na rachunek wskazany w zleceniu „bez względu na dostarczone przez użytkownika inne informacje dodatkowe”. Tymi innymi informacjami są m.in. nazwa lub nazwisko odbiorcy. Zatem bank nie ma obowiązku sprawdzenia zgodności danych posiadacza rachunku z danymi odbiorcy wskazanymi w zleceniu płatniczym. Z chwilą przekazania środków pieniężnych na wskazany rachunek („uznania rachunku”) posiadacz tego rachunku (odbiorca) ma prawo dysponowania tymi środkami, a bank nie ma prawa odmówić mu wypłaty (art. 727 k.c.). W przypadku rachunku zajętego w egzekucji środkami dysponuje

komornik i poprzednik prawny pozwanego banku nie miał prawa do odmowy wykonania jego dyspozycji przekazania mu środków z rachunku, co było równoznaczne z wypłatą przez posiadacza rachunku.

Artykuł 143 ust. 1 u.u.p. nie ustanawia podważalnego domniemania, że zlecenie wykonane zgodnie z podanym numerem rachunku odbiorcy jest wykonane należycie. Przepis ten stwierdza, że taki przelew jest przelewem na rzecz właściwego odbiorcy. Zgodnie z art. 143 ust. 2 u.u.p. banki nie odpowiadają za skutki wskazania w zleceniu płatniczym nieprawidłowego numeru rachunku bankowego odbiorcy, a ich obowiązki ograniczają się do udzielenia płatnikowi pomocy w odzyskaniu sumy wpłaconej na nieprawidłowy rachunek, co jednak możliwe jest tylko dopóki środki te znajdują się na rachunku nieprawidłowego odbiorcy. Jeżeli jednak posiadacz rachunku wypłacił już z niego środki przekazane mu przez pomyłkę i odmawia ich zwrotu, bank może jedynie przekazać płatnikowi wszelkie posiadane dane o odbiorcy, w celu umożliwienia płatnikowi dochodzenia zwrotu (art. 143b u.u.p.), a w przypadku rachunku zajętego w egzekucji umożliwiające skorzystanie ze środków przewidzianych w postępowaniu egzekucyjnym.

Przed wejściem w życie ustawy o usługach płatniczych 24 października 2011 r. dominowała linia orzecznicza przyjmująca odpowiedzialność banku na zasadzie winy za wykonanie zlecenia płatniczego na rachunek nieprawidłowego odbiorcy, tj. uznająca niesprawdzenie zgodności numeru rachunku z danymi odbiorcy za nienależyte wykonanie polecenia w rozumieniu art. 64 pr.bank. Jednak na podstawie art. 157 u.u.p. do Prawa bankowego został dodany art. 64 ust. 2 wyłączający stosowanie art. 64 pr.bank. do usług płatniczych uregulowanych w ustawie o usługach płatniczych.

Artykuł 143 u.u.p. stanowił implementację art. 74 Dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego. Obecnie są prowadzone prace nad wprowadzeniem obowiązku sprawdzania przez banki zgodności danych odbiorcy ze zleceniem płatniczym (zob. Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o odpowiednich projektach, ogłoszona w Dz.U.UE C z 2024 r., poz. 1594), lecz w chwili wykonania zlecenia i obecnie banki są zwolnione

z odpowiedzialności za transakcje wykonane zgodnie z numerem rachunku wskazanym przez płatnika. Ustawodawca unijny i polski przedłożyli szybkość obrotu (bank ma obowiązek wykonać zlecenie najpóźniej w następnym dniu roboczym) nad ryzyko pomyłki płatnika. Przy tym istnieje znikome ryzyko pomylenia się płatnika w jednej lub kilku cyfrach numeru rachunku odbiorcy, ponieważ numer ten zawiera cyfry kontrolne, co niemal wyklucza przypadkowe utworzenie numeru rzeczywiście istniejącego rachunku bankowego innego odbiorcy.

Zaskarżony wyrok narusza art. 143 ust. 1 i 2 u.u.p. przez przypisanie bankowi odpowiedzialności z art. 415 k.c. Ze względu na brak bezprawności działań banku zbędna jest ocena zarzutu nieprawidłowego rozkładu ciężaru dowodu, co mogłoby być istotne tylko przy przyjęciu, że art. 143 ust. 1 u.u.p. ustanawia jedynie domniemanie należytego wykonania zlecenia płatniczego.

Zaskarżony wyrok został uchylony na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a skarżący nie wnosił o orzeczenie co do istoty sprawy.

Piotr Telusiewicz

Dariusz Pawłyszcz

Kamil Zaradkiewicz

(G.G.)

[SOP]